

अन्तर्राष्ट्रिय औषधिको तर्कसंगत प्रयोग दिवस २०२५
(International Rational Use of Medicines Day 2025)
तथ्यहरू (THE FACTS)

१. विश्व स्वास्थ्य संगठन (WHO) र अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूले औषधिको तर्कसंगत प्रयोगलाई विश्व स्वास्थ्य रणनीतिहरूको आधारशिला मानेका छन्, जसमा दिगो विकास लक्ष्यहरू (SDGs) पनि समावेश छन्। यसले सबैका लागि स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित गर्ने र रोक्न सकिने रोगहरू घटाउने कार्यमा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ। (विश्व स्वास्थ्य संगठन, २०१५)

२. विकासोन्मुख राष्ट्रहरूमा औषधिमा स्वास्थ्य खर्चको २०-६०% सम्म खर्च हुने गर्दछ। जनसंख्याको करिब ९०% ले औषधि आफैले खरिद गरेर प्रयोग गर्ने गरेका छन्, जसले गर्दा खानपानपछि औषधि घरपरिवारको दोस्रो ठूलो खर्चको वस्तु बनेको छ। यसले देखाउँछ कि औषधि व्यक्तिगत र राष्ट्रिय दुवै स्तरमा ठूलो आर्थिक बोझ हो। त्यसैले, यस खर्चबाट अधिकतम लाभ लिनु अत्यावश्यक छ—र त्यसको उपाय हो औषधिको तर्कसंगत प्रयोग।

३. विश्वव्यापी रूपमा औषधिको उपयुक्त प्रयोगबाट हरेक वर्ष **५०० अर्ब अमेरिकी डलर (६८२ खरब नेपाली रुपैयाँ) भन्दा बढीको बचत** गर्न सकिन्छ। (IMS, २०१२)

४. औषधिसम्बन्धी क्षति विश्वभर सबै स्वास्थ्य सेवा प्रणालीमा आम देखिने समस्या हो। निम्न तथा मध्यम आय भएका देशहरू (LMICs) का बिरामीमध्ये ७% मा र उच्च आय भएका देशहरू (HICs) का ४% बिरामीमा औषधिसम्बन्धी रोक्न सकिने क्षति देखिएको छ। अफ्रिका र दक्षिणपूर्वी एसियामा यो दर ९% सम्म पुगेको छ। (WHO, २०२४)

५. औषधिसम्बन्धी रोक्न सकिने क्षतिको चौथाइ हिस्सा गम्भीर वा जीवन खतरामा पार्ने खालको हुन्छ।

६. सामान्य समस्या समावेश छन्:

- एन्टिबायोटिकको गलत प्रयोगबाट एन्टिमाइक्रोबियल प्रतिरोध (AMR);
- जेनेरिक औषधिको अपर्याप्त प्रयोग;
- धेरै औषधिको गलत व्यवस्थापन;
- दीर्घ रोगहरूको लागि औषधिको ढिला वा अपर्याप्त प्रयोग;
- बिरामीहरूले औषधि निर्दिष्ट अनुसार नखाने।

७. ज्येष्ठ नागरिकहरू औषधिसम्बन्धी क्षतिको उच्च जोखिममा हुन्छन् र उनीहरूलाई धेरै औषधि लेखिने सम्भावना बढी हुन्छ।

८. सबैभन्दा धेरै औषधिसम्बन्धी क्षति पुऱ्याउने औषधिहरू:

एन्टिबायोटिकहरू, एन्टिसाइकोटिकहरू, मुटु-रक्तचापका औषधिहरू, पाचनतन्त्रसम्बन्धी औषधिहरू, हार्मोन सम्बन्धी औषधिहरू, निद्रा ल्याउने औषधिहरू र नन-स्टेरोइडल सुजन घटाउने औषधिहरू (NSAIDs)।

९. एन्टिमाइक्रोबियल प्रतिरोध (AMR) अहिलेको शीर्ष सार्वजनिक स्वास्थ्य र विकाससम्बन्धी खतरामध्ये एक हो। सन् २०१९ मा यो प्रतिरोधका कारण विश्वभर **१२.७ लाख मृत्यु** भएको र **४९.५ लाख मृत्युमा योगदान** पुऱ्याएको अनुमान गरिएको छ। (WHO, २०२५)

१०. मृत्यु र अपाङ्गताका साथै AMR ले ठूलो आर्थिक असर पुऱ्याउँछ। विश्व बैंकका अनुसार, सन् २०५० सम्ममा यसले स्वास्थ्य खर्चमा **१ ट्रिलियन अमेरिकी डलर** अतिरिक्त खर्च गराउनेछ, र सन् २०३० सम्ममा वार्षिक **१ देखि ३.४ ट्रिलियन अमेरिकी डलर**को GDP घाटा हुनेछ। (WHO, २०२५)

११. केवल अमेरिका मै CDC र युटा विश्वविद्यालयका विज्ञहरूको अनुमान अनुसार AMR सम्बन्धी उपचार खर्च वार्षिक **४.६ अर्ब अमेरिकी डलरभन्दा बढी** हुने गर्दछ। (WHO, २०२४)

१२. औषधिको तर्कसंगत प्रयोगमा बिरामीहरूलाई औषधिको सहि प्रयोगबारे शिक्षित बनाउने कुरा समावेश हुन्छ—जस्तै, निर्धारण गरिएको कोर्स पूरा गर्नु र सही मात्रा पालना गर्नु। बिरामीलाई जानकारी दिनुले औषधि सहि तरिकाले सेवन गर्न प्रेरणा दिन्छ र उनीहरूको स्वास्थ्य व्यवस्थापन क्षमतामा वृद्धि गर्छ, जसले सार्वजनिक स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष फाइदा पुऱ्याउँछ। (WHO, २०१७)